

TE LÉGY A PÉLDA!

Életmód tanácsok felnőtteknek

III.

*„Ő egy picit más,
mint a többiek”*

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

EFOP-3.9.2-16-2017-00043

Térségi összefogás a Zselicben a humán kapacitások fejlesztésére

Kiadó:

SZOLTIVA Tanácsadó Szociális Szövetkezet

Szerkesztette:

SZOLTIVA Tanácsadó Szociális Szövetkezet

TE LÉGY A PÉLDA!

Életmód tanácsok felnőtteknek

III.

*„Ő egy picit más,
mint a többiek”*

Jelen kiadvány a "Térségi összefogás a Zselicben a humán kapacitások fejlesztésére" című, EFOP-3.9.2-16-2017-00043 azonosítószámú projekt keretén belül készült, mely Kadarkút Város Önkormányzata, Csököly Község Önkormányzata, Rinyakovácsi Község Önkormányzata, Szilvásszentmárton Község Önkormányzata és Zselickislak Község Önkormányzata összefogásában és a SZOLTIVA Tanácsadó Szociális Szövetkezet támogatásával valósul meg.

A projekt részben azzal a céllal jött létre, hogy az öt település humán közszolgáltatásainak feltételeiben fejlődés váljon valóra. Másrészről fontos szempont volt a tervezés során, hogy a lakosság számára olyan programok legyenek elérhetőek, amelyek támogatják az egyéneket és a lakóközösségek fejlődését egyaránt.

A „TE LÉGY A PÉLDA!” információs kiadványsorozat azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a felnőttek számára közelebb hozza a helyes életmóddal kapcsolatos témaköröket. Közérthetően, tömören mutatja be napjaink sokat emlegetett kérdésköreit annak érdekében, hogy támogassa a tudatos szemlélet kialakítását, fejlesztését egy szebb, élhetőbb jövőért.

A sorozat részei:

- I) *Az életvezetés hétköznapi tudománya*
- II) *Gyermeknevelés labirintusa*
- III) *"Ő egy picit más, mint a többiek"*
- IV) *Gyermekgondozás nézőpontjai*
- V) *Tisztaság, félegészség*

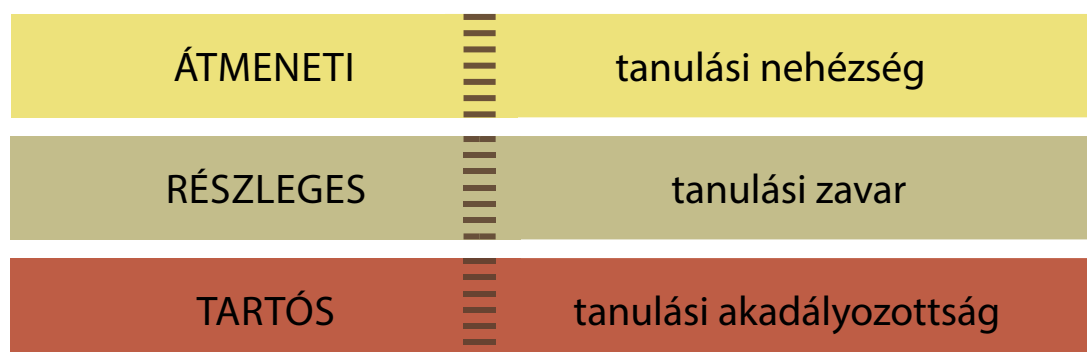
Ő egy picit más

Titkon mindannyian abban reménykedünk, hogy gyermekünket nem éri baj és nem kell szembenéznie olyan akadállyal, amit például egy tartós betegség jelenthet. Ebben a felgyorsult világban számos ingernek kell ellenállnunk, amely felnőttként is sokszor megterhelő. A gyermek érzelmi világa sokkal sérülékenyebb és fejlődése során kockázatoknak van kitéve szervezete egésze is. Nem tudunk teljes védelmet biztosítani számára, de kellő törekvéssel képesek lehetünk minimalizálni a kockázatok bekövetkezését.

Napjainkban fejlődő tudományterület a gyógypedagógia, amely kiemelten foglalkozik a tanulásban akadályozottság kérdéskörével. Ezzel kapcsolatban a gyermekek két csoportját tanulmányozzák és fejlesztenek számukra nevelési módszereket:

- 1) Enyhén értelmi fogyatékosnak minősített gyermekek csoportja (a teljes, tanköteles korú népesség 2-3%-a);*
- 2) Általános iskolában tanulási problémákkal küszködő gyermekek csoportjai (a teljes, tanköteles korú népesség 12-13%-a).*

Utóbbi csoportba tartozó gyermeknél a tanulás terén mutatkozó különféle problémák

Tanulási nehézség

A tanulásban akadályoztatottság ezen a szinten még átmeneti, hiszen a pedagógus(ok) és a szülők együttműködésével mérsékelhető probléma, esetenként orvosolható. Tünetei többnyire:

- kultúrtechnikák (olvasás, írás, számolás) nehezített megtanulása;
- feltűnő vagy problémát okozó tanulási és szociális viselkedés;
- iskolai tevékenység eredménytelensége.

Ennek háttérében előfordul a hátrányos helyzetű környezet, a családban elforduló problémák miatti tanulási motivációvesztés. Ez azonban nem jelenti azt, hogy egy egészséges környezeti háttérű gyermeknek ilyen jellegű problémával nem kell szembenéznie.

A tünetek észlelése sokszor nehéz, de nyilvánvalóvá válása esetén fejlesztő oktatással befolyásolható érvényesülésének mértéke.

Tanulási zavar

Az akadályoztatottság egy magasabb szintjét jelenti. Ebben az esetben a gyermeknél egy képességterület működésében – különösen az olvasás, írás, helyesírás vagy számolás tanulásakor – tartós és súlyos problémák jelentkeznek (diszkalkulia, diszgráfia, diszlexia, figyelemzavar stb.). Érdekessége, hogy más képességterületeken viszont sokkal eredményesebbek az ezzel érintett gyermekek, ezért is jellemzik részleges akadályoztatottnaként. A kialakuló zavar tüneteinek csökkentéséhez szintén fejlesztő foglalkozások járulhatnak hozzá (például viselkedésterápia).

Tanulási akadályoztatottság

A teljes mértékben kialakuló tanulási akadályozottság tünetei a tanulás minden területén átfogóan, súlyosan és tartósan jelentkeznek. Ezért hosszan tartó fejlesztő foglalkozásokra, terápiás eljárásokra van szükség. Kialakulásában a gyermek képességein kívül jelentős szerepet játszik a közvetlen, családi és az iskolai környezet viszonya is.

A tanulási akadályozottság változó, változtatható állapot. A kiválto okok feltárásával, ezek kedvező irányú befolyásolásával a tanulási akadályozottság részben megelőzhető, részben súlyosságának mértéke mérsékelhető.

Mindezek ismeretében hogyan tudom megállapítani, hogy a gyermekem „más”?

A szülő elfogulatlan saját gyermekével szemben, ezért sok esetben nem ismeri fel az árulkodó jeleket. Ezért van kiemelt szerepe a felismerésben a pedagógusnak, aki rendelkezik azzal szükséges többlettudással, amellyel képes azonosítani a tüneteket vagy legalább feltételezni azokat és tanácsolni a gyermek vizsgálatát szakértő által.

Szülőként elsősorban azt kell tudatosítani, hogy a feltételezés még nem jelenti azonnal a tanulási akadályozottság megállapítását. Szakértői véleményre van szükség, amelytől a gyermek fejlődése érdekében nem szabad elzárkózni vagy tiltakozni ellene. Ha az állapot fennállását igazoló szakvélemény rendelkezésre áll, akkor kell kezdeményezni minden olyan intézkedést, amely a gyermek további fejlődését meghatározza.

A tanulási nehézséggel küzdő gyerekek jellemzői az alábbiak lehetnek:

Tökéletességre törekvő. csak a tökéletes lehet megfelelő

Rendkívüli érzékenység

Társas készségei hiányosak

Elszigetelődik társaitól

Irreális elvárásai vannak önmagával szemben

Alacsony az önbecsülése

Könnyen elterelhető

Pszichomotoros (fizikai mozgások és a szellemi cselekvés kapcsolata) funkciói gyengék

Krónikusan figyelmetlen

Az iskolai követelmények zaklatottságot okoznak

Nem teljesíti a házi feladatát

Rendkívül kritikus másokhoz és önmagához

Lázad a "betűről betűre" jellegű és monoton ismétlési feladatok ellen

Lenézi a kötelező feladatoat

A felsorolás olyan eseteket gyűjtött össze, amelyek az egészséges gyermekeknél is előfordulnak. Ezért is fontos hangsúlyozni, hogy mindennek megvan az a mértéke, amely még nem jelent problémát, csupán átmeneti hangulatzavart feltételez, amelyet egy szerető családban azonnal orvosolni lehet.

Szakértői véleményre abban az esetben van szükség, ha az általánostól drasztikusan eltér. Rendkívül nehéz ezeknél a jellemzőknél megállapítani, hogy pontosan mit jelent az „általános”. Szülőként és pedagógusként ezért van szükség a kommunikációra és együttműködésre, hogy a probléma időben észlelhetővé váljon.

Sajátos nevelési igény

Egy gyűjtőfogalommal állunk szemben, amelyet jogszabályi környezet határoz meg. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény megfogalmazása szerint különleges bánásmódot igénylő gyermekről van szó és ezzel kapcsolatban megkülönbözteti az alábbi kategóriákat:

SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓ (SNI)

szakértői vélemény alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd

BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEK (BTM)

szakértői vélemény szerint az életkorához képest számottevően alulteljesít, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal, társas kapcsolati problémákkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, valamint személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos irányt mutat, de nem sajátos nevelési igényű

KIEMELTEN TEHETSÉGES GYERMEK

életkora mentális motoros vagy pszichés állapotához képest átlagon felüli teljesítményre képes, ezért harmonikus személyiségfejlődéséhez, támogatásához kiemelt figyelmet és módszertani eljárásokat igényel

A legtöbb szülő arra vágyik, hogy gyermeke ilyen szempontból „kiemelten tehetséges gyermek” csoportba tartozzon. Ennek ellenére az SNI vagy a BTM a szülő szemében nem eredményezheti azt, hogy gyermeke nem életrevaló. Az ilyen gyermekek számára is van lehetőség egy teljes életre és ennek érdekében meg kell adni számukra azt a környezetet, amely biztosítja fejlődésüket. Ez alapvetően a szülő felelőssége.

Sajátos nevelési igényű gyermek nevelése, oktatása

A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga van, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogsultságát megállapították. Ennek értelmében a szülőnek a kapott szakvélemény szerint meg kell bizonyosodnia arról, az óvodában vagy az iskolában gyermeke a szükséges fejlesztéseket megkaphatja-e vagy sem. A szülő tudatossága a nevelés szempontjából azzal kezdődik, hogy megkeresi azt az intézményt, amely fogad sajátos nevelési igényű gyermeket. Ez viszont csak az első lépés.

A fejlesztő foglalkozások úgy képesek eredményeket elérni – akár már rövid távon –, ha a szülő is aktív résztvevőjévé válik a terápiának. A fejlesztőpedagógusok számos olyan gyakorlatot tudnak átadni a szülőknek, amelyekkel otthon, családi közegben is biztosítható a gyermek folyamatos foglalkoztatása és előrehaladása. Ezzel a szülő saját maga tapasztalhatja a fejlődést és képes támogatni gyermeke életútját (későbbi pályaválasztás, önálló életre való felkészítés stb.).

A tankötelezettség sajátos nevelési igényű gyermek esetében annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. Ez pedig meghosszabbítható annak a tanítási évnél a végéig, amelyben a huszonharmadik életévét betölti.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek nevelése, oktatása

A beilleszkedési, magatartási zavarok főként a részképesség-zavarral (tanulási zavar) küzdő gyermekeknél a tanulási problémák megnyilvánulási formái lehetnek. Tipikus esetei:

A TELJESÍTMÉNYZAVAR az iskolai (óvodai, családi) követelményeknek megfelelés kényszerével hozható kapcsolatba, amely alacsony szintű teljesítése miatt negatív önértékeléshez, megromlott (tanár-tanuló, szülő-gyermek) kapcsolatokhoz vezetnek.

A MAGATARTÁSI RENDELLENESSÉGEK kialakulásáért a szociális képességek fejletlensége, hiányossága a felelős. Legtöbbször a gyermekek gátlásosak, szorongók vagy agresszívek, önértékelési problémákkal küzdenek.

KAPCSOLATZAVAR- mint beilleszkedési, magatartási rendellenesség azoknál a tanulóknál jellemző, akik gyakran kerülnek konfliktusba. Számos esetben azonos típusú, megoldatlan konfliktusaik ismétlődnek, és támadó, agresszív, vagy menekülő reakciókkal válaszolnak átélt sérelmeikre.

Napjainkban a leggyakrabban diagnosztizált BTM a hiperaktivitás. Általában átlagos, vagy átlag feletti intelligenciával rendelkeznek, de ehhez sok esetben figyelemzavar párosul. Utóbbi könnyen vezet agresszióhoz, amely miatt állandó problémát jelentenek az örökös fegyelmezések és a tanulási kudarcok, továbbá gyakori az indulatkitörés, a lopás, a hazudozás. Mindezek összességében járulnak hozzá ahhoz, hogy nem tudnak beilleszkedni a közösségbe, társadalomba. A hiperaktív gyermek sorsát jelentősen befolyásolja a szülők és a pedagógusok hozzáállása, türelme, pszichológiai állapota. Ha az őket körülvevő környezet nem toleráns és nem tesz meg mindent gyógyulásuk érdekében, akkor a gyermekben olyan önértékelési zavarok alakulnak ki, amelyek komolyabb problémákat generálhatnak felnőttkorban is.

A BTM kapcsán talán meglepő állítás, hogy a felnőttkorban is előforduló jelenség. Ennek oka, hogy tulajdonképpen bárki kerülhet élete során olyan helyzetbe, amely magatartására negatívan hat. Ilyen szituáció lehet a nehéz kommunikáció, a biztonságérzet elvesztése vagy a komfortzónából való kibillenés.

A BTM kialakulására utaló jelek az alábbiak lehetnek:

- egyensúlyérzékelés zavara, bizonytalan testséma (*nincs tisztában a saját testével, határaival*),
- téri orientáció zavara (*nehezen tájékozódik*),
- nagy és finommozgás koordinációjának zavara (*bizonytalan mozgás, kézzel nehezen végzett tevékenységek*),
- alakfelismerés zavara,
- térbeli relációk helyes felismerésének nehézsége (*távolság, mélység nehéz felismerése*),
- gyenge ritmusérzék,
- figyelemzavar,
- beszédhangok megkülönböztetésének zavara,
- sorba rendezés zavara,
- kommunikációs zavar.

A probléma korai felismerése

Minden gyermek egyedi és különleges. Képességeik éppen ezért egyénileg és eltérő ütemben fejlődnek. Sajnos szülőként egyetlen eszköz áll rendelkezésre ahhoz, hogy megtörténjen a probléma korai felismerése: megfigyelés.

A megfigyeléshez elfogultság párosul és ez, első lépésben elbizonytalanítja a szülőt, mert nem feltétlenül gondol arra, hogy sajátos nevelést igényelne gyermeke. A korai években a gyermekorvos és a védőnő tud olyan támogatást nyújtani, ami a bizonytalanságot megszünteti.

A nyílt kommunikáció, a félelmek feltárására mások előtt nem jelenti azt, hogy túlzott féltéssel gondolunk a gyermek egészségére. Nem szabad, hogy kétségeink legyenek, hiszen önmagunk lelki egészségét veszélyeztetjük ezzel, amely kihat a gyermek érzélemvilágára is.

Tudatos és felelős szülőként a korai felismerés kapcsán annyit tehetünk, hogy odafigyelünk. Ha pedig a kétség felmerül, akkor nem szabad szégyellni a segítségkérést. A problémára van megoldás.

EFOP-3.9.2-16-2017-00043